[2024] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 317 : 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ 187

ਜਾਵੇਦ ਅਹਿਮਦ ਹਜਮ

ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 886 of 2024)

07 ਮਾਰਚ 2024

[ਅਭੈ ਐਸ ਓਕਾ * ਅਤੇ ਉੱਜਲ ਭੂਯਾਨ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 153-ਏ, ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦਰਜ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860-ਧਾਰਾ 153-ਏ-ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ-ਉਹ ਇੱਕ ਵਟਸਐਪ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਲਜ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਮਾਪੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ - ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਟਸਐਪ ਸਟੇਟਸ ਲਗਾਇਆ ਸੀ; ਅਤੇ "ਚੰਦ" ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਤਸਵੀਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ "14 ਅਗਸਤ-ਖੁਸ਼ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਪਾਕਿਸਤਾਨ" ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਸਨ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ-ਉਸ ਦੇ ਵਟਸਐਪ ਸਟੇਟਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ - ਸ਼ੁੱਧਤਾ

ਆਯੋਜਿਤ: ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ "ਇਰਾਦਾ"-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਕਥਿਤ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵੈਰ, ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਬੁਰੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਟਸਐਪ ਸਟੇਟਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕੰਡਿਆਲੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ "5 ਅਗਸਤ-ਕਾਲਾ ਦਿਵਸ-ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ" ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੀ - ਇਹ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਰਜਿਤ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ-ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ, ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 19 (1)(ਏ) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। – ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਨੂੰ "ਕਾਲਾ ਦਿਵਸ" ਦੱਸਣਾ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੀ –

* ਲੇਖਕ

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪੋਸਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਉਹ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਨਾਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਸੀ - ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਜਨਮ ਸਥਾਨ, ਨਿਵਾਸ, ਭਾਸ਼ਾ, ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ - ਇਹ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸੀ - ਜੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਹਰ ਆਲੋਚਨਾ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ - ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਨੁਛੇਦ 19(1) (ਏ) ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅਟੁੱਟ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।– ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਵਟਸਐਪ ਸਟੇਟਸ ਉੱਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਵਾਜਬ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। – ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਟੈਸਟ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਿਮਾਗ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਹਰ ਵਿਰੋਧੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਖ਼ਤਰਾ ਦੇਖਦੇ ਹਨ - ਟੈਸਟ ਵਾਜਬ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਆਮ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ - ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੁੱਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਭੈੜੀ ਇੱਛਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ-ਨਾਲ ਹੀ, "ਚੰਦ" ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ "14 ਅਗਸਤ-ਖੁਸ਼ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਪਾਕਿਸਤਾਨ" ਸ਼ਬਦ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। (1) ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ - ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਵੱਲੋਂ 14 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਇਹ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ - ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵੈਰ, ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਭੈੜੀ ਇੱਛਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਗੀਆਂ। – ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ-ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਐਫਆਈਆਰ, ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

[ਪੈਰਾ 10,9,11,12,14,15]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ-ਅਨੁਛੇਦ 19,21 ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ - ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜਮਹੂਰੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਃ

ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆਃ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-ਪਰ ਵਿਰੋਧ ਜਾਂ ਅਸਹਿਮਤੀ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਢੰਗਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ-ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ-ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਾ ਕਰੋ - ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਏ) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਸੰਜਮ ਦੀ ਹੱਦ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ-ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 10,13]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਮੰਜ਼ਰ ਸਈਦ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, [2009] 6 ਐੱਸਸੀਆਰ 431: (2007) 5 ਐੱਸਸੀਸੀ 1; ਰਮੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (1988) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1011: (1988) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 668; ਪੈਟਰੀਸ਼ੀਆ ਮੁਖਿਮ ਬਨਾਮ ਮੇਘਾਲਿਆ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, [2021] 7 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 65: (2021) 15 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 35-ਤੇ ਨਿਰਭਰ.

ਭਗਵਤੀ ਚਰਨ ਸ਼ੁਕਲਾ ਬਨਾਮ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1947 ਨਾਗ 1-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਐਕਟ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਦੰਡ ਕੋਡ, 1860; ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ।

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਵਟਸਐਪ ਸਥਿਤੀ; ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਦੀਆਂ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ; ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ; ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ; ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ; ਗੁੱਸਾ; ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ; ਲੋਕਤੰਤਰ, ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ; ਨਫ਼ਰਤ; ਤੀਜੀ ਇੱਛਾ; ਸਦਭਾਵਨਾ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ; ਵੈਰ; ਧਾਰਮਿਕ ਸਮੂਹ; ਪੁਲਿਸ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ; ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ।

ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਸ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਜੂਡੀਕੇਸ਼ਨਃ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ. 886 of 2024 ਸੀਆਰਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜੂਡੀਕੇਚਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 10.04.2023 ਤੋਂ. 94 ਦਾ 2023

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਜਾਵੇਦ ਆਰ ਸ਼ੇਖ, ਆਦਿਲ ਮੁਨੀਰ ਅੰਦਰਾਬੀ, ਤੌਸੀਫ ਡਾਰ, ਯਾਸਿਰ ਜਿਲਾਨੀ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਬਿਸਮਾ ਰਸ਼ੀਦ, ਐਸ਼ਾਕ ਹੁਸੈਨ, ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਆਦਿੱਤਿਆ ਅਨਿਰੁੱਧ ਪਾਂਡੇ, ਸਿਧਾਰਥ ਧਰਮਾਧਿਕਾਰੀ, ਭਾਰਤ ਬਾਗਲਾ, ਸੌਰਵ ਸਿੰਘ, ਆਦਿੱਤਿਆ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਤ ਐਸ. ਫਾਂਸੇ, ਐਡ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ

ਨਿਰਣਾ

ਅਭੈ ਐਸ ਓਕਾ, ਜੇ.

ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲੂ

1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ.) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਕ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ.') ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 10 ਅਪ੍ਰੈਲ 2023 ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੋਲਹਾਪੁਰ ਦੇ ਸੰਜੇ ਘੋਡਾਵਤ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੀ। ਉਹ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਕੋਲਹਾਪੁਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਬਾਰਾਮੂਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਸਥਾਈ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਵਟਸਐਪ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਵਟਸਐਪ ਸਟੇਟਸ 'ਤੇ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ' ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਟਸਐਪ ਸਟੇਟਸ ਉੱਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਹੀ ਪਾਠ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਸੀ) ਅਤੇ (ਡੀ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨਃ

“3.....

ਏ.....

ਬੀ.....

ਘਟਨਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੰਜੇ ਘੋੜਾਵਤ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਵਟਸਐਪ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। 13 ਅਗਸਤ, 2022 ਅਤੇ 15 ਅਗਸਤ, 2022 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਇਸ ਵਟਸਐਪ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਟੇਟਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸੰਦੇਸ਼ ਪੋਸਟ ਕੀਤੇਃ

1. 5 ਅਗਸਤ-ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਕਾਲਾ ਦਿਵਸ

2. 14 ਅਗਸਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਦੀਆਂ ਮੁਬਾਰਕਾਂ।

ਡੀ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ 'ਤੇ ਵਟਸਐਪ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀਃ "ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਾਂ"। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ

ਕੋਲਹਾਪੁਰ ਦੇ ਹਟਕਾਨੰਗਲੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੌਜੂਦਾ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ....."

3. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਜੋ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੂਜਾ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹਿੱਸਾ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਆਂ 4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਟਸਐਪ ਸਟੇਟਸ 'ਤੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵੈਮਨਸਜ ਜਾਂ ਵੈਰ, ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਬੁਰੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਗੇ। ਉਸ ਨੇ ਮੰਜ਼ਰ ਸਈਦ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [1] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ-ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਟਸਐਪ ਸਟੇਟਸ 'ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵੈਰ, ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਬੁਰੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਬੂਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਉੱਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ' ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਸੰਗਠਨ

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਹੈ। ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ 4 ਸਤੰਬਰ 1969 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਃ

1 [2009] 6 ਐੱਸ ਸੀ ਆਰ 431 : (2007) 5 ਐੱਸ ਸੀ ਸੀ 1

"153-ਏ. ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਜਨਮ ਸਥਾਨ, ਨਿਵਾਸ, ਭਾਸ਼ਾ ਆਦਿ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੂਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵੈਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ। (1) ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ

(ਓ) ਬੋਲਿਆ ਜਾਂ ਲਿਖਿਆ, ਜਾਂ ਸੰਕੇਤਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਜਨਮ ਸਥਾਨ, ਨਿਵਾਸ, ਭਾਸ਼ਾ, ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੈਰ, ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਭੈਅ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ

(ਬੀ) ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਦਭਾਵਨਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

(ਏ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਭਿਆਸ, ਅੰਦੋਲਨ, ਅਭਿਆਸ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਤਾਕਤ ਜਾਂ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ ਜਾਂ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਤਾਕਤ ਜਾਂ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ, ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਤਾਕਤ ਜਾਂ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਤਾਕਤ ਜਾਂ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਡਰ ਜਾਂ ਚਿੰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ,

ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(2) ਪੂਜਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ, ਆਦਿ-ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ, ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

6. ਮੰਜ਼ਰ ਸਈਦ ਖਾਨ 1 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪੈਰਾ 16 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

"16. ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਉੱਪਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਬੋਲਣ ਜਾਂ ਲਿਖਣ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੈਰ, ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਬੁਰੀ ਇੱਛਾ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵੈਰ ਜਾਂ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ। ਗੜਬੜੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਅੰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਵਾਕ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਵਾਕ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਮਾਨਤ ਤਰਕ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ)

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਗਵਤੀ ਚਰਨ ਸ਼ੁਕਲਾ ਬਨਾਮ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ [2] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ ਨਾਗਪੁਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਜੱਜ ਵਿਵੀਅਨ ਬੋਸ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ।

2 ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1947 ਨਾਗ 1

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 124-ਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈੱਸ (ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਪਾਵਰਜ਼) ਐਕਟ, 1931 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ਧ੍ਰੋਹ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ, ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਮੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ[3] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ। ਪੈਰਾ 13 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀਃ

"ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਵਾਜਬ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੋਚ ਵਾਲੇ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਅਤੇ ਦਲੇਰ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਦਿਮਾਗਾਂ ਦੇ, ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੋ ਹਰ ਵਿਰੋਧੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਖਤਰੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਮ ਵਾਜਬ ਆਦਮੀ ਦਾ ਮਿਆਰ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ 'ਇੱਕ ਕਲੈਫਮ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਦੇ ਸਿਖਰ' ਤੇ ਆਦਮੀ '।

(ਜ਼ੋਰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ)

ਇਸ ਲਈ, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬੋਲੇ ਜਾਂ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜੱਜ ਵਿਵੀਅਨ ਬੋਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡ ਲਾਗੂ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ।

7. ਅਸੀਂ ਪੈਟਰੀਸ਼ੀਆ ਮੁਖਿਮ ਬਨਾਮ ਮੇਘਾਲਿਆ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ [4] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਉਪਯੋਗੀ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰੇ 8 ਤੋਂ 10 ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆਃ

8. "ਸੱਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਬੋਲਣ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਰੱਖਣਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।" - ਥਾਮਸ ਜੈਫਰਸਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਏ) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੀਮਤੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਰੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ, ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸੰਬੰਧਾਂ, ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ, ਮਾਣਹਾਨੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਉੱਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਸ਼ਣ ਅਪਰਾਧ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਹੈ।

3 [1988] 2 ਐੱਸ ਸੀ ਆਰ 1011 : (1988) 1 ਐੱਸ ਸੀ ਸੀ 668

4 [2021] 7 ਐੱਸ ਸੀ ਆਰ 65 : (2021) 15 ਐੱਸ ਸੀ ਸੀ 35

153-ਏ ਆਈਪੀਸੀ. ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਜਨਮ ਸਥਾਨ, ਨਿਵਾਸ, ਭਾਸ਼ਾ ਆਦਿ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੂਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵੈਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ। ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਅਤੇ 505 (1) (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈਃ

.....

.....

.....

9. ਜਿੱਥੇ ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਬੋਲੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਗੜਬੜੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਗੜਬੜੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਫਲ ਹੋਣ ਲਈ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। [ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (1995) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 214:1995 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ) 432]

10. ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵੈਰ ਜਾਂ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ। ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖਤ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਵਾਕ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਵਾਕ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਮਾਨਤ ਤਰਕ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਮੰਜ਼ਰ ਸਈਦ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2007) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1: (2007) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ.) 417]"

(ਜ਼ੋਰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ)

8. ਹੁਣ, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ, ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਬੋਲੇ ਜਾਂ ਲਿਖੇ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਹੋਰ,

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਅਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਵੈਰ, ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਬੁਰੀ ਇੱਛਾ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਜਨਮ ਸਥਾਨ, ਨਿਵਾਸ, ਭਾਸ਼ਾ, ਜਾਤੀ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਅਧਾਰ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ, ਵੈਰ, ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਬੁਰੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਦਭਾਵਨਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

9. ਹੁਣ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਵਟਸਐਪ ਸਟੇਟਸ ਉੱਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਬਿਆਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 5 ਅਗਸਤ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਲਈ ਕਾਲਾ ਦਿਵਸ ਹੈ। 5 ਅਗਸਤ 2019 ਉਹ ਦਿਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪੋਸਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਸਾਦੇ ਪਾਠ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਉਕਤ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਨਾਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਜਨਮ ਸਥਾਨ, ਨਿਵਾਸ, ਭਾਸ਼ਾ, ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ। ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਅਗਲੇ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਵਿਰੋਧ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਏ) ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗਰੰਟੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਹਰ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਨਾਖੁਸ਼ ਹੈ।

10. ਮੰਜ਼ਰ ਸਈਦ ਖਾਨ [1] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ "ਇਰਾਦੇ" ਨੂੰ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਵਜੋਂ ਪਛਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਕਥਿਤ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ, ਇਸ ਦੇ ਸਾਦੇ ਪਛਣ 'ਤੇ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵੈਰ, ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਬੁਰੀ ਇੱਛਾ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਟਸਐਪ ਸਟੇਟਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕੰਡਿਆਲੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "5 ਅਗਸਤ-ਕਾਲਾ ਦਿਨ-ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ"। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਜੋ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਰਜਿਤ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧ ਹੈ, ਜੋ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਏ) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਉਸ ਦੀ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਨੂੰ "ਕਾਲਾ ਦਿਵਸ" ਦੱਸਣਾ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਹਰ ਆਲੋਚਨਾ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਆਰਟੀਕਲ 19 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅਟੁੱਟ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਵਿਰੋਧ ਜਾਂ ਅਸਹਿਮਤੀ ਇੱਕ ਜਮਹੂਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਢੰਗਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

11. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਮਾਪੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਟਸਐਪ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੱਜ ਵਿਵੀਅਨ ਬੋਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਵਟਸਐਪ ਸਟੇਟਸ ਉੱਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਦਿਮਾਗ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ 75 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਗਣਰਾਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵੈਮਨਸਯ ਜਾਂ ਵੈਰ, ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਬੁਰੀ ਇੱਛਾ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਗੇ। ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਟੈਸਟ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਿਮਾਗ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਹਰ ਵਿਰੋਧੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਖ਼ਤਰਾ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਟੈਸਟ ਵਾਜਬ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਆਮ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੁੱਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਭੈੜੀ ਇੱਛਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। 12. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ "ਚੰਦ" ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ "14 ਅਗਸਤ-ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਪਾਕਿਸਤਾਨ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਜੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਗਰਿਕ 14 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵੈਮਨਸਜ ਜਾਂ ਵੈਰ, ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਭੈੜੀ ਇੱਛਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

13. ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪੁਲਿਸ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਏ) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਸੰਜਮ ਦੀ ਹੱਦ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜਮਹੂਰੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

14. ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਟਸਐਪ ਸਟੇਟਸ 'ਤੇ ਜੋ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਦਭਾਵਨਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 153-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਘੋਰ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ।

15. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ 10 ਅਪ੍ਰੈਲ 2023 ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨੰਬਰ 1 ਵਾਲੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 2022 ਦੀ 295 ਥਾਣਾ ਹਟਕਾਨੰਗਲੇ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੋਲਹਾਪੁਰ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ।

16. ਅਪੀਲ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ

ਹੈੱਡਨੋਟਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ:
ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler